

การสังเคราะห์งานศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทย*

ณัฐพร จันทร์เต็ม¹ และ รัตนา จันทร์ทาว²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2}มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งที่จะรวบรวมและสังเคราะห์ผลงานการศึกษาภาษาผู้ไทที่ปรากฏในบทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย เพื่อนำเสนอสถานภาพของภาษาและการศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า ผลงานการศึกษาภาษาผู้ไทที่ผ่านมามีจำนวน 15 ผลงาน โดยพื้นที่ที่มีการศึกษาภาษาผู้ไทมากที่สุด คือ สกลนคร กาฬสินธุ์ นครพนม และบึงกาฬ ตามลำดับ ประเด็นในการศึกษามี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การศึกษาภาษาผู้ไทเพียงพื้นที่เดียว 2) การศึกษาด้านการเปรียบเทียบ 3) การศึกษาด้านภูมิศาสตร์ทางภาษา 4) การจัดทำพจนานุกรมและการวางแผนอนุรักษ์ภาษา 5) การศึกษาโดยใช้ปัจจัยทางสังคม 6) การศึกษาด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติ 7) การศึกษาด้านภาษาศาสตร์วรรณกรรมและภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ เนื่องจากภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่มีผู้พูดจำนวนมากในประเทศไทย จึงควรมีการศึกษาประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อขยายองค์ความรู้ให้กว้างขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้อย่างลึกซึ้ง

คำสำคัญ ; ผู้ไท, ภาษาผู้ไท, กลุ่มชาติพันธุ์

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคำศัพท์ภาษาผู้ไทของคนสามระดับอายุ : การแปรและปัจจัยการเปลี่ยนแปลง” คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น : Corresponding Author

A Synthesis of Study On Phu Thai Language in Thailand

Natthaporn Chanterm¹ and Rattana Chanthao²

^{1,2}Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2}Khon Kaen University

Abstract

This article aims to gather and synthesize the studies of Phu-tai from related papers and research and to introduce the status of the Phu-tai studies in Thailand which would give an overview of studies from the past to present. The results show that 15 pieces of literature and research were found. Number of studies of Phu-tai language covered the provinces of Sakon Nakhon, Kalasin, Nakhon Phanom, and Bueng Karn, respectively. There are 7 topics generally studied including : 1) Study of Phu-tai in only one single area, 2) Comparative Study, 3) Study of language geography, 4) Preparation of dictionaries and language preservation planning, 5) Study by social factors, 6) Study of historical linguistics, and 7) Study of descriptive linguistics and comparative linguistics. Since many people in Thailand speak Phu-Thai language, adding more other research points into the study helps not only to expand knowledge boundary but also to deepen understanding of Phu Thai as an ethnic group.

Keywords ; Phu-tai, Phu-tai language, Ethnic group

1. บทนำ

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษา ทั้งภาษาท้องถิ่นและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ภาษาผู้ไท หรือ ภูไท ถูกจัดอยู่ในภาษาตระกูลไท (Tai language family) สาขาตะวันตกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มอื่น ๆ ในประเทศไทย (ยกเว้นภาษาแสด) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาการกระจายตัวของภาษาผู้ไทในประเทศไทยว่าพบมากบริเวณภาคอีสานเหนือ ได้แก่ เลย อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณของลุ่มน้ำโขงและแม่น้ำสงคราม และมีผู้พูดประมาณ 470,000 คน

สมทรง บุรุษพัฒน์ (2543) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชาวผู้ไทไว้ว่า ผู้พูดภาษาผู้ไท มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่แคว้นสิบสองจุไทย ประเทศลาวและเวียตนาม ชาวผู้ไทยังแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ ผู้ไทยขาว ผู้ไทยแดง ผู้ไทยดำและผู้ไทยลาย โดยชาวผู้ไทในประเทศไทยอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มปนกับ คนลาวหรือคนอีสานและชนกลุ่มอื่นๆ ที่พูดภาษาตระกูลไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ชาวผู้ไทแต่ละกลุ่มยังมีข้อถกเถียงกันในเรื่องการเรียกชื่อกลุ่มของตนอยู่บ้าง เพราะมีการเขียนสะกดที่ไม่เหมือนกัน เช่น ภูไท ภูไทย ผู้ไทย ผู้ไท พูไท ภูไท ซึ่งเป็นการเขียนสะกดตามที่สืบทอดกันมาในกลุ่มตน โดยบางกลุ่มสัมพันธ์กับการออกเสียงในภาษาท้องถิ่นของตนด้วย

ในการศึกษาสถานภาพทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยนั้น มีนักวิชาการได้ศึกษาไว้ เพื่อช่วยให้เห็นภาพรวมของการศึกษา และทิศทางการศึกษาในอนาคต ดังเช่น สุพัตรา จิรนนทนภรณ์ (2547) เขียนบทความเกี่ยวกับ “สถานภาพการศึกษาภาษาไทโซ่ง” ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า มีการศึกษาภาษาไทโซ่งอยู่ 6 ด้าน ได้แก่ การศึกษาเชิงพรรณนาด้านระบบเสียง การศึกษาเชิงพรรณนาด้านระบบคำ การศึกษาเชิงพรรณนาด้านระบบไวยากรณ์ การศึกษาเปรียบเทียบด้านระบบเสียง การศึกษาเปรียบเทียบด้านระบบคำ การจัดทำพจนานุกรมและการวางแผนและพัฒนาภาษา จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวทำให้ทราบว่า การศึกษาภาษาไทโซ่งด้านไวยากรณ์มีน้อยมาก ยังมีประเด็นที่จำเป็นต้องนำมาศึกษาอีกคือเรื่อง

อรรถวาทย์สัมพันธ์ของประโยคและการศึกษาทั้งระบบภาษายังไม่มีผู้ศึกษามาก่อน อีกทั้งการนำภาษาไทโซ่งมาเปรียบเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานทั้งโครงสร้างก็ยังไม่มีการศึกษาเช่นกัน จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทโซ่งทั้งระบบ รวมทั้งสำรวจระบบเสียงภาษาไทโซ่งในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้ได้ภาพรวมของภาษาไทโซ่งในประเทศไทย

ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งที่จะรวบรวมและสังเคราะห์ผลงานเกี่ยวกับการศึกษาภาษาผู้ไทในประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสารทั้งบทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย เพื่อนำเสนอสถานภาพของภาษาและการศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นภาพรวมของการศึกษาจากอดีตถึงปัจจุบัน และเห็นแนวโน้มการศึกษาภาษาผู้ไทในแง่มุมอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. การรวบรวมและสังเคราะห์งานศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทย

ภาษาผู้ไทเป็นภาษาไทถิ่นตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ที่มีผู้พูดเดิมอยู่ที่แคว้นสิบสองจุไททางตอนใต้ของประเทศจีน ในบางส่วนของประเทศลาวและเวียดนาม ก่อนอพยพเข้าสู่ประเทศไทย การศึกษาเกี่ยวกับภาษาผู้ไทตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีทั้งในและต่างประเทศ หากแต่ในบทความนี้ศึกษาเฉพาะการศึกษาภาษาผู้ไทของนักวิชาการไทยในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งจากการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลสามารถแบ่งประเด็นได้ดังนี้

2.1 การศึกษาภาษาผู้ไทเพียงพื้นที่เดียว

การศึกษาภาษาผู้ไทในเขตพื้นที่เดียว เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาทั้งด้านระบบเสียง ระบบคำ และโครงสร้างในภาษาผู้ไท ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาผู้ไทในประเทศไทย รุ่งบุกเบิก คือ วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์ (2520) โดยได้ศึกษาภาษาผู้ไทที่จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ภาษาผู้ไทในจังหวัดนครพนม มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, ph, b, t, th, c, d, k, kh, ʔ, m, n, ɲ, ŋ, f, s, h, l, w, y/ ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะต้นเดี่ยวได้ทั้งหมด มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นคล้ายพยัญชนะควบกล้ำแต่เป็นเสียงปากกลม 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /Sʷ, Kʷ, Khʷ/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /-p, -t, -k, -ʔ, -m, -n, ɲ-, -w, -y/ แต่หน่วยเสียง /-k/

ที่ประสมด้วยสระเสียงยาวในภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นเสียงปฏิภาคกับหน่วยเสียง /-?/ ที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นในภาษาผู้ไท หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง แต่ไม่มีหน่วยเสียงสระประสม มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง นอกจากนั้นยังได้เปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาผู้ไทกับภาษาไทยกลาง อธิบายถึงชนิดและหน้าที่ของคำ การเปรียบเทียบข้อแตกต่างบางประการระหว่างภาษาผู้ไทและภาษาไทถิ่นอื่นๆ ตลอดจนอิทธิพลของภาษาอื่นที่มีต่อภาษาผู้ไท และยังรวบรวมคำศัพท์ภาษาผู้ไทที่ใช้ในชีวิตประจำวันเอาไว้ด้วย

นอกจากนี้ เพ็ญประภา จุ่มมาลี (2553) ยังได้ศึกษาระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลลำเจริญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ คือการนำคำศัพท์พื้นฐานสอบถามผู้บอกภาษาและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาระบบเสียง และศึกษาโครงสร้างพยางค์ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาผู้ไทถิ่นอื่นๆ จำนวน 42 ถิ่นที่ได้มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ผลจากการศึกษาพบว่า ภาษาผู้ไท ตำบลลำเจริญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง ไม่มีหน่วยเสียงสระประสม ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์มีจำนวน 5 หน่วยเสียง และมีการแตกตัวเป็น 2 ทาง (Two ways split) ลักษณะโครงสร้างพยางค์ของภาษาผู้ไทมี 6 แบบ การเปรียบเทียบกับภาษาผู้ไทถิ่นอื่นๆ พบว่ามีความคล้ายคลึงกับระบบเสียงภาษาผู้ไทบ้านหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 การศึกษาด้านการเปรียบเทียบ

การศึกษาด้านการเปรียบเทียบพบทั้งการเปรียบเทียบระบบเสียงและคำศัพท์ในภาษาผู้ไทเอง และภาษาผู้ไทกับภาษาถิ่นอื่น มีการศึกษาทั้งในพื้นที่เดียวกันและต่างพื้นที่ ซึ่งงานการศึกษาในลักษณะนี้ มีผู้ศึกษาไว้ ได้แก่ พจนีย์ ศรีธรรมาภรณ์ (2526) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทใน 3 จังหวัด” คือ กาฬสินธุ์ นครพนม และสกลนคร รวม 23 อำเภอ แล้วนำหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของแต่ละอำเภามาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างเพื่อนำไปใช้ในการจัดกลุ่มย่อยของภาษาผู้ไท โดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์และการรวมตัวของวรรณยุกต์ ผลการศึกษาพบว่า เมื่อใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาผู้ไทมี 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่มี 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ และกลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ และเมื่อใช้เกณฑ์การรวมตัวของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B และ DL สามารถแบ่งกลุ่มภาษาผู้ไทยได้เป็น 5 กลุ่ม

อรพันธ์ อุนกรสวัสดิ์ (2536) ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทยกับภาษาลาวโซ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระบบเสียงในภาษาผู้ไทยกับภาษาลาวโซ่ง แล้วนำมาเปรียบเทียบกันให้เห็นทั้งความเหมือนและความแตกต่างของระบบเสียงในภาษาทั้งสอง ผลของการศึกษาพบว่า ภาษาผู้ไทยและภาษาลาวโซ่งมีความแตกต่างกันมากที่สุด คือ ด้านหน่วยเสียงสระ กล่าวคือภาษาผู้ไทยไม่มีหน่วยเสียงสระประสม แต่ภาษาลาวโซ่งมีหน่วยเสียงสระประสม 4 หน่วยเสียง ส่วนจำนวนหน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียงเท่ากัน ความแตกต่างที่รองลงมา คือ จำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น ภาษาผู้ไทย มี 20 หน่วยเสียง แต่ภาษาลาวโซ่งมี 19 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /ph, th, kh/ ในภาษาผู้ไทยจะมีปฏิภาคกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /p, t, k/ ในภาษาลาวโซ่ง ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำภาษาผู้ไทยและภาษาลาวโซ่งมี 3 หน่วยเสียงเท่ากัน จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไทยมี 5 หน่วยเสียง วรรณยุกต์ภาษาลาวโซ่งมี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ มีลักษณะการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง (Two ways split) เมื่อพิจารณาถึงเสียงปฏิภาคของเสียงพยัญชนะต้นภาษาผู้ไทยจัดอยู่ในกลุ่ม PH ส่วนภาษาลาวโซ่งจัดอยู่ในกลุ่ม P

พรสวรรค์ นามวัง (2544) ได้ศึกษาเรื่องวรรณยุกต์อีสาน (ลาว) ที่พูดโดยคนอีสาน ผู้ไทย และโซ่ ในชุมชนตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งผลการจากศึกษาพบว่า ในชุมชนดังกล่าวมีการใช้ภาษากลาง 2 ภาษาถิ่น คือ ภาษาอีสานตำบลนาเพียง ซึ่งเป็นภาษาที่พูดโดยผู้อพยพจากกลุ่มคนอีสาน และภาษาอีสานถิ่นอุบลและขอนแก่น โดยงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ชาวผู้ไทยในชุมชนตำบลนาเพียงไม่ได้พูดภาษาอีสานถิ่นนาเพียง แต่พูดภาษาอีสานถิ่นอุบลและขอนแก่น และผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ภาษาอีสานถิ่นตำบลนาเพียงที่พูดโดยคนโซ่ไม่มีการแปรเปลี่ยน ถึงแม้ว่าภาษาโซ่จะอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติก ภาษาโซ่ถือเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีน้อยเมื่อเทียบกับภาษาอีสาน เนื่องจากกลุ่มคนโซ่เป็นกลุ่มคนจำนวนน้อยในถิ่นนี้ จึงสามารถพูดภาษาอีสานได้ดีเพราะถือว่า

เป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่า ส่วนภาษาถิ่นอุบลและขอนแก่นที่พูดโดยคนไทยนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านระบบวรรณยุกต์ แต่ทั้งนี้ก็ยังมียกขัตติยของภาษาแม่ของชาวไทยปรากฏบ้างเล็กน้อยในสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์บางเสียง

มุจลินทร์ ลักษณะวงษ์(2550)เขียนรายงานเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาผู้ไทและภาษากะเลิงจังหวัดสกลนคร” โดยเก็บข้อมูลภาษาผู้ไทที่บ้านห้วยทาบ ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ และภาษากะเลิงที่บ้านม่วงลาย อำเภอเมืองสกลนคร ผลการศึกษาพบว่าทั้งสามภาษามีความแตกต่างด้านหน่วยเสียงสระมากที่สุด กล่าวคือ ภาษาผู้ไทไม่มีหน่วยเสียงสระประสม แต่ภาษาไทยมาตรฐานและภาษากะเลิงมีหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง คือ /ua, ia, Ua / ซึ่งจะมีปฏิภาคกับเสียงสระเดี่ยวยาว /o:, e:, ɤ:/ ในภาษาผู้ไทตามลำดับ ส่วนหน่วยเสียงสระเดียวนั้นมี 18 หน่วยเสียงเท่ากัน ความแตกต่างรองลงมาคือ จำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้นภาษาไทยมาตรฐาน มี 21 หน่วยเสียง ภาษาผู้ไท มี 20 หน่วยเสียง และภาษากะเลิง มี 19 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ในภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวนสูงสุด ส่วนภาษาผู้ไทและภาษากะเลิงมีจำนวน 2 หน่วยเสียงเท่ากัน พยัญชนะท้ายมีจำนวน 9 หน่วยเสียงเท่ากัน ยกเว้นหน่วยเสียง /-k/ ที่ประสมด้วยสระเสียงยาว ในภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นเสียงปฏิภาคกับหน่วยเสียง /-ʔ/ ที่ประสมด้วยสระเสียงสั้น ในภาษาผู้ไท ความแตกต่างอีกประการหนึ่งคือ การแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษากะเลิงจะมีการแตกตัวเป็นสามทาง (Tree ways split) ส่วนภาษาผู้ไทจะแตกตัวเป็นสองทาง (Two ways split) ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ทั้งสามภาษานั้นมี 5 หน่วยเสียง ต่างกันด้านสัญลักษณ์เล็กน้อย

จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาผู้ไทและภาษากะเลิงจังหวัดสกลนครแล้ว ในปีต่อมามุจลินทร์ ลักษณะวงษ์(2551)ยังได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาไทถิ่นในจังหวัดสกลนคร ซึ่งศึกษาจำนวน 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาญ้อ ภาษาผู้ไท ภาษาโย้ย ภาษาลาวหรือภาษาอีสาน และภาษากะเลิง โดยสร้างรายการคำซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยวรรค 800 หน่วยวรรค แบ่งเป็น 18 หมวด แล้วนำหน่วยวรรคทั้งหมดไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาทั้ง 5 ภาษา ภาษาละ 4 คน ที่ได้คัดเลือกไว้ โดยควบคุมตัวแปรทางสังคม คือ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และภูมิสำเนา

เมื่อได้นำข้อมูลไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาและตัดหน่วยยรรยงที่มีความหมายคลุมเครือออกไปแล้วเหลือหน่วยยรรยงทั้งสิ้น 750 หน่วยยรรยง จึงวิเคราะห์คำศัพท์ตามเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ และจัดรูปแบบการใช้คำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดสกลนครทั้ง 5 ภาษา มีการใช้คำศัพท์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ 1) การใช้คำศัพท์เหมือนกัน 2) การใช้คำศัพท์ต่างกันบางภาษา ซึ่งการใช้คำศัพท์ของภาษาญ้อ ภาษาลาว และภาษาโซ้ยมีความสัมพันธ์มากกว่าภาษาผู้ไทและภาษากะเลิง และยังสามารถจัดกลุ่มภาษาไททั้ง 5 ถิ่น ตามความสัมพันธ์ได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ภาษาญ้อ ภาษาลาว และภาษาโซ้ย กลุ่มที่ 2 ภาษากะเลิง และกลุ่มที่ 3 ภาษาผู้ไท

2.3 การศึกษาด้านภูมิศาสตร์ทางภาษา

ในการศึกษาด้านภูมิศาสตร์ทางภาษา พบผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาษาผู้ไท จำนวน 2 ผลงาน ได้แก่ บัญญัติพร สมบัติเมืองกาฬ (2533) ได้ศึกษาภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดสกลนคร โดยการศึกษาคำศัพท์ของบุคคลที่พูดภาษาญ้อ ภาษาผู้ไทย ภาษากะเลิง และภาษาโซ้ย เพื่อนำผลการศึกษามาทำแผนที่ภาษาของจังหวัดสกลนคร ซึ่งจากผลการศึกษาในด้านภาษาผู้ไทย สรุปได้ว่าภาษาผู้ไทยนั้นมีผู้พูดอยู่ในบริเวณตอนใต้ของอำเภอบ้านม่วง ตอนเหนือของกิ่งอำเภอเจริญศิลป์ บางส่วนของอำเภอเมือง อำเภอพรรณานิคม อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอดอนนาหว้า และอำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

นอกจากนั้น สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ได้จัดทำแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยซึ่งประกอบไปด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทซึ่งใช้ภาษาผู้ไทในการสื่อสาร โดยจากการจัดทำแผนที่ภาษาและการกระจายตัวของผู้พูดภาษาต่างๆ ในประเทศไทย ทำให้พบว่า ประชากรที่พูดภาษาผู้ไทยมีประมาณ 470,000 คน กระจายตัวในภาคอีสาน โดยเฉพาะในบริเวณภาคอีสานตอนเหนือ 10 จังหวัด ได้แก่ เลย อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณของลุ่มน้ำโขงและแม่น้ำสงคราม ข้อมูลดังทำให้เห็นได้ว่าชาวผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ภาษา และความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์ของตนเองแตกต่างไปจากคนไทยในภาคอีสานโดยทั่วไป

2.4 การจัดทำพจนานุกรมและการวางแผนอนุรักษ์ภาษา

การจัดทำพจนานุกรม หรือการรวบรวมคำศัพท์ภาษาผู้ไทไว้ในผลงานการศึกษา พบจำนวน 4 ผลงาน ได้แก่ งานของวิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2520) คือ การรวบรวมภาษาผู้ไทจังหวัดนครพนมที่พบว่าใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน

พิชชา อุทโทและคณะ (2546) ได้เขียนรายงานการศึกษาเรื่องรูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูคุณค่าภาษาผู้ไท อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษา ค้นหาและรวบรวมคำศัพท์ภาษาผู้ไท และศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาผู้ไท มีวิธีการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนจากกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชน กลุ่มกลางคน และกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาผู้ไทมาจาก 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล และ 2) ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ในการรวบรวมคำศัพท์ภาษาผู้ไท พบว่ารวบรวมได้ 957 คำ แบ่งได้ทั้งหมด 12 หมวด ด้านผลของการฟื้นฟูภาษาผู้ไททั้งในชุมชนและโรงเรียน พบว่ารูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาผู้ไทที่เหมาะสมกับชุมชนมี 4 รูปแบบ ส่วนรูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูในโรงเรียนมี 3 รูปแบบ จากการค้นหาแนวทางในการอนุรักษ์ภาษาผู้ไทนั้นล้วนเป็นรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น สามารถทำให้ภาษาผู้ไทดำรงอยู่ในชุมชนต่อไป ทั้งเยาวชนรุ่นหลังได้สืบทอดการใช้ภาษาผู้ไทมากขึ้น

กิตติศักดิ์ แสนพาน (2551) ศึกษาประวัติของชาวผู้ไททุกดินนารายณ์ทั้งด้านประวัติความเป็นมาของพื้นที่เขาวง และรวบรวมคำศัพท์ภาษาผู้ไทที่พูดอยู่ในอำเภอเขาวงเพื่อจัดทำเป็นพจนานุกรม ซึ่งด้านการจัดทำพจนานุกรมคำศัพท์ภาษาผู้ไทนั้นพบว่าจัดทำเป็น 3 ภาษาทั้งภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาอีสาน และภาษาผู้ไท โดยใช้ระบบการเขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐาน และสัญลักษณ์ ไชยสุข (2556) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ภาษาผู้ไทเพื่อสุขภาพ” โดยกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของภาษาผู้ไทอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และอธิบายว่าชาวผู้ไทไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง ระบบการเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่สามารถแทนระบบเสียงภาษาผู้ไทได้ทั้งหมด ซึ่งหากใช้ระบบการเขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานอาจทำให้กลุ่มผู้ไทอื่นในลาวเข้าใจความหมายของภาษาผู้ไทในไทยคลาดเคลื่อนได้ ผู้เขียนเสนอว่า ไม่ควรใช้หลักการคิดแบบภาษาไทย

หรือลาวเมื่อเขียนภาษาผู้ไท แต่ความคิดแบบผู้ไท โดยใช้กล่องวรรณยุกต์ (tonal-card) เป็นแนวในการเขียนและเสนอว่าหากใช้ระบบเขียนของไทยหรือลาวประกอบกันกับระบบวรรณยุกต์ของคนผู้ไทเอง ก็จะมีภาษาเขียนของตนเองได้ นอกจากนั้นผู้เขียนยังรวบรวมคำศัพท์ที่มีปัญหาในการสนทนา ตัวอย่างคำ วลี และประโยคการชักประวัติผู้ป่วยในโรงพยาบาล พร้อมด้วยการสนทนาทั่วไปซึ่งเนื้อหาบางส่วนในหนังสือมีทั้งภาษาอังกฤษและภาษาลาวด้วย

2.5 การศึกษาโดยใช้ปัจจัยทางสังคม

ในงานการศึกษาภาษาผู้ไทที่ผ่านมาพบว่า มีนักวิชาการได้กำหนดปัจจัยทางสังคมบางประการในการศึกษา ดังเช่น จินตนา ศูนย์จันทร์ (2539) ได้ศึกษาวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาผู้ไทย อำเภอมะนัง จ.สตูล เพื่อเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์ของบุคคลสามระดับอายุ โดยมีจำนวนผู้บอกภาษาทั้งหมด 30 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บอกภาษาทั้ง 3 ระดับอายุใช้คำศัพท์ร่วมกัน ร้อยละ 66.66 ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 และผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 ใช้คำศัพท์ภาษาผู้ไทยมากกว่าผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ของผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุพบว่าการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ภาษาผู้ไทยดั้งเดิมด้านเสียง การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และเสียงสระ นอกจากนี้ยังพบการสูญเสีย เพิ่มเสียง กลืนเสียง และการสลับพยางค์ ในด้านคำมีการยืมคำศัพท์ในภาษาอื่นมาสร้างคำศัพท์โดยการประสมคำ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาษาถิ่นผู้ไทย อำเภอมะนัง จ.สตูล อยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลง โดยผู้บอกภาษากลุ่มระดับอายุที่ 1 หรือวัยหนุ่มสาว มีอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าผู้บอกภาษาระดับอื่น ๆ

ส่วนงานของมุลินทร์ ลักษณะวงษ์ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาถิ่นในจังหวัดสตูล ก็ได้กำหนดและควบคุมตัวแปรทางสังคม คือ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และภูมิภาเนาของผู้บอกภาษาทั้งหมดที่คัดเลือกไว้ด้วยเช่นกัน

2.6 การศึกษาด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติ

ในการศึกษาด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติพบเพียงงานของ โรชนี คนหาญ (2546) ที่ได้ศึกษาคำพื้นฐานภาษาผู้ไทตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติ เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์พื้นฐานภาษาผู้ไทด้านเสียง คำ และความหมาย

แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลคำไทดั้งเดิมที่นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติสืบสร้างไว้ ผลการศึกษาพบว่า ด้านเสียงพยัญชนะมีการเปลี่ยนแปลง 5 ลักษณะ คือ การย้ายเสียง การกร่อนเสียง การเลื่อนเสียง การกลมกลืนเสียง การตัดเสียง และการเติมเสียง ด้านการเปลี่ยนแปลงเสียงสระพบว่า เสียงสระประสมในภาษาไทยดั้งเดิมเปลี่ยนเป็นเสียงสระเดี่ยว สระเสียงสั้นในภาษาไทยดั้งเดิมมาเปลี่ยนแปลงเป็นสระเสียงยาว ในภาษาผู้ไทจำนวนมาก ภาษาผู้ไทมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมแต่ละเสียงออกมาเป็น 2 เสียง และบางเสียงเปลี่ยนแปลงมาพร้อมกับเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตาย เสียงยาว การเปลี่ยนแปลงด้านคำพบเพียงลักษณะเดียวคือ การเติมคำ ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย มี 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่ จากการศึกษาสามารถนำรายการคำศัพท์ดั้งเดิมภาษาผู้ไทไปประยุกต์ใช้ในการเก็บข้อมูลภาษาผู้ไทในปัจจุบันได้

2.7 การศึกษาด้านภาษาศาสตร์วรรณนา และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ

ในการศึกษาด้านภาษาศาสตร์วรรณนา และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ พบว่า พุทธชาติ โปธิบาล และธนนันท์ ตรงดี (2541) ได้จัดทำรายงานเรื่อง สถานะของภาษาดากใบในภาษาไทถิ่น ซึ่งเป็นโครงการระยะที่ 2 โดยเปรียบเทียบลักษณะของภาษาดากใบกับภาษาไทถิ่นกลุ่มอื่น เพื่อพิสูจน์ว่าภาษาดากใบมีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายใกล้ชิดกับภาษาถิ่นใดบ้าง โดยใช้วิธีการศึกษาแนวภาษาศาสตร์วรรณนาและภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ ผลการศึกษาพบว่า มีข้อสังเกตอยู่ 4 ประการคือ ประการที่หนึ่ง ภาษาดากใบมีการกลายเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมกักก้องเป็นกักไม่ก้องมีกลุ่มลม (กลุ่ม ph) เหมือนกับภาษาไทยกลาง ได้ อีสาน ไทพวน และผู้ไท ประการที่สอง ภาษาดากใบมีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบสองทาง และการรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงมาจากวรรณยุกต์ดั้งเดิม B กับ DL เหมือนกับภาษาผู้ไทและไทดำ ประการที่สาม ภาษาดากใบมีลักษณะการยืดเสียงของเสียงสระสูงดั้งเดิมเป็นเสียงยาวในคำพยางค์ปิดคล้ายคลึงกับภาษาผู้ไท ประการที่สี่ ภาษาดากใบมีการใช้คำศัพท์เฉพาะจำนวนหนึ่งที่ปรากฏในภาษาเหนือ อีสาน ไทดำ ไทพวน และผู้ไท ทั้งนี้ภาษาดากใบใช้คำศัพท์ร่วมกับภาษาผู้ไทมากกว่าภาษาอื่น ผลจากการศึกษาสี่ประการที่กล่าวมานั้นสามารถสรุปได้ว่า ภาษาดากใบมีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายกับภาษาผู้ไทมากที่สุด

จากผลงานการศึกษาภาษาผู้ไทที่ปรากฏในเอกสารรูปแบบต่างๆ ทั้งบทความวิทยานิพนธ์และงานวิจัย พบว่าการศึกษาภาษาผู้ไทมีวิธีการ และมีแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ศึกษาแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพของข้อมูล สภาพปัญหา และบริบทของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

3. สรุปผลและอภิปรายผล

จากการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลงานศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาผู้ไท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนถึง พ.ศ. 2556 มีผลงานทั้งสิ้นจำนวน 15 ผลงาน โดยมีการศึกษาภาษาผู้ไทมากในพื้นที่จังหวัดสกลนคร กาฬสินธุ์ นครพนม และบึงกาฬ ตามลำดับ ประเด็นในการศึกษามี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การศึกษาภาษาผู้ไทเพียงพื้นที่เดียว เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาทั้งด้านระบบเสียง ระบบคำ และโครงสร้างพยางค์ในภาษาผู้ไท 2) การศึกษาด้านการเปรียบเทียบ มีการเปรียบเทียบระบบเสียง และคำศัพท์ในภาษาผู้ไทเอง และเปรียบเทียบกับภาษาผู้ไทกับภาษาถิ่นอื่น 3) การศึกษาด้านภูมิศาสตร์ทางภาษา พบกระจายตัวของภาษาผู้ไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 4) การจัดทำพจนานุกรมและการวางแผนอนุรักษ์ภาษา มีการรวบรวมคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันไว้ และการศึกษารูปแบบการอนุรักษ์ภาษาผู้ไทให้เหมาะสมกับท้องถิ่น 5) การศึกษาโดยใช้ปัจจัยทางสังคม มีการกำหนดปัจจัยทางสังคมบางประการในการศึกษา ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และภูมิสำเนา 6) การศึกษาด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติ เป็นการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ด้านเสียง คำ และความหมาย แล้วเปรียบเทียบกับข้อมูลคำไทดั้งเดิม 7) การศึกษาด้านภาษาศาสตร์วรรณกรรมและภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของภาษาตากใบว่ามีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายกับภาษาผู้ไท

การรวบรวมและสังเคราะห์งานการศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ช่วยให้เห็นสถานภาพการศึกษาภาษาผู้ไท และความสนใจของนักวิชาการในแง่มุมต่างๆ ซึ่งอย่างไรก็ตาม ภาษาผู้ไทถือได้ว่าเป็นภาษาที่มีผู้พูดเป็นจำนวนมากในประเทศไทย จึงควรมีการจัดทำพจนานุกรมภาษาผู้ไท ด้วยการรวบรวมคำศัพท์จากกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย เนื่องจากพจนานุกรมที่พบ

จากการศึกษาเป็นการรวบรวมคำศัพท์ในชีวิตประจำวันในบางพื้นที่เท่านั้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อขยายองค์ความรู้ให้กว้างขึ้น คือ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างภาษาผู้ไทและภาษาไทยมาตรฐานทั้งระบบ สำรวจระบบเสียงภาษาผู้ไททุกท้องถิ่นในประเทศไทยเพื่อให้มองเห็นภาพรวม ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทในประเทศไทยและผู้ไทต่างประเทศเพื่อให้เห็นความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกันของภาษา ศึกษาและจัดทำระบบการเขียนภาษาผู้ไทเนื่องจากภาษาผู้ไทมีเพียงภาษาพูดแต่ยังไม่มีภาษาเขียน ศึกษาการสัมผัสภาษา ศึกษาภาษาผู้ไทโดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เพื่อทำให้ทราบแนวคิดและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ศึกษาภาษาผู้ไทผ่านวรรณกรรมของแต่ละท้องถิ่น และควรศึกษาภาษาศาสตร์แขนงอื่นๆ ตลอดจนการศึกษาทางมานุษยวิทยา สังคมวิทยา และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ แสนพาน. (2551). ประวัติและประเพณีชาวผู้ไท(ภูไท) เมืองกุดสิมนารายณ์ (อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์). กาฬสินธุ์: ม.ป.พ. (อัติสำเนา).
- จินตนา ศูนย์จันทร์. (2539). การวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาผู้ไท อำเภอยะนิง จังหวัดสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีเปรียบเทียบคำศัพท์ของบุคคลสามระดับอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธัญญลักษณ์ ไชยสุข. (2556). ภาษาผู้ไทเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ : บางกอก อิมเมจแอดเวอร์ไทซิง.
- บัญญัติพร สมบัติเมืองกาฬ. (2533). ภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดสงขลา : การศึกษาโดยใช้คำ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจาริกภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พจนีย์ ศรีธรรมาภรณ์. (2526). การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทใน 3 จังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- พิชชา อุทโท และคณะ. (2552). **โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูคุณค่าภาษาผู้ไทบ้านกุดต่อแก่นแดนสามัคคี ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พุทธชาติ โปธิบาล และธนานันท์ ตรงดี. (2541). **รายงานเรื่องการวิจัยสถานะของภาษาตากใบในภาษาไทยถิ่น : โครงการระยะที่ 2. ปัตตานี : สำนักงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.**
- พรสวรรค์ นามวัง. (2544). **วรรณยุกต์อีสาน(ลาว)ที่พูดโดยคนอีสานผู้ไทย และโซ่ในชุมชนตำบลนาเรียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- เพ็ญประภา จุมมาลี. (2553). **ระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลถ้ำเจริณ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- มุจลินทร์ ลักษณะวงษ์. (2550). **การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาผู้ไทและภาษากะเลิงในจังหวัดสกลนคร. รายงานวิชา 411407 สัมมนางานวิจัยภาษาไทยตามแนวทฤษฎี ภาษาศาสตร์ สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (อวดสำเนา).**
- . (2551). **การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- โรชนี คนหาญ. (2546). **คำพื้นฐานภาษาผู้ไทย : การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2520). **ภาษาผู้ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**

- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น. กรุงเทพฯ : เอกพิมพ์ไทยจำกัด
- สุพัตรา จิรนนทนารณ์ .(2547). สถานภาพการศึกษาภาษาไทโซ่ง [ฉบับออนไลน์].
วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 1(2). หน้า 48-64.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ
ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศรุสภา ลาดพร้าว.
- อรพันธ์ อุนากรสวัสดิ์. (2536). การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับ
ภาษาลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.